

مستند روحانی درخصوص برخورد پیامبر با پیمان‌شکنان چه بود؟

تهران (پانا) - منتقدان در حالی رئیس‌جمهور را به دروغ بستن به معصوم متهم می‌کنند که دست کم در دو تفسیر معتبر، روایتی که رئیس‌جمهور مطرح کرده‌اند ذکر شده است.

به گزارش ایرنا، سه روز از سخنرانی رئیس‌جمهور در مراسم افتتاح کارخانه احیاء مستقیم و شروع عملیات اجرایی طرح توسعه فولاد بافت در استان یزد می‌گذرد. روحانی در این نشست با توجه به هفته وحدت، نگاهی به سیره پیامبر داشت و رفتار پیامبر در برخورد با پیمان‌شکنان را مورد بررسی قرار داد. او در این بخش از سخنان خود گفت: «پیغمبر ما با همه حرف می‌زد. با همه پیمان می‌بست. پیغمبر با کفار پیمان بست. پیمان را می‌شکستند؛ پیمان دوم را می‌بست. نعوذ بالله نعوذ بالله کسی نمی‌گفت پیغمبر چقدر ساده لوح است. یه قرارداد پربروز بست، اون طرف تخلف کرد، دو مرتبه داره پیمان بعدی می‌بندد. نه! راه اینه. اون کسی که پیمان می‌شکند ضرر می‌کنه. اون کسی که پای عهد و پیمان ایستاده همیشه پیروز میدان است و موفق است.»

این سخنان تاکنون مورد انتقاد بسیاری از سیاستمداران اصولگرا و نیز برخی از دغدغه‌مندان مذهبی قرار گرفته است. برخی از این افراد صراحتاً رئیس‌جمهور را متهم کردند که نسبت دروغ به معصومین داده است. اما واقعا مستند روحانی برای این سخنان چیست؟

ماجرایی که روحانی اشاره کرد به پیمان پیامبر با قبیله یهودی بنی قریظه در مدینه باز می‌گردد. همین ابتدا باید این اشکال را رفع کنیم که مگر یهودیان کافر هستند؟ در پاسخ باید گفت که یهودیان به هر حال از نظر عدم اعتقاد به اصول دین اسلام، جزو کفار به حساب می‌آیند اما از این حیث که پیروی کتاب آسمانی هستند، به آن‌ها کافر اهل کتابی گفته می‌شود و از نظر برخی فقهای شیعه حکم فقهی نجاست کفار بر آن‌ها بار نمی‌شود.

اما فارغ از این اشکال، سوال این است که چه زمانی در تاریخ بوده که پیامبر با این قبیله عهدی ببندد و بعد از اینکه آن‌ها به عهد عمل نکردند؛ دوباره پیمانی با آن‌ها بسته شود؟

در کتاب تفسیر عاملی، اثر ابراهیم موثق عاملی از قرآن و پژوهان قرن ۱۴ و ۱۵ هجری قمری و در آنجا به نقل از تفسیر نیشابوری از ابن عباس، و تفسیر حسینی از تبیان شیخ طوسی می‌خوانیم که «بنی قریظه با پیغمبر پیمان داشتند و در جنگ بدر اسلحه به قریش دادند و عذر آوردند که فراموش کردیم که با شما پیمان داریم باز پیمان برقرار کردند و در جنگ خندق با احزاب همدست شدند. این است مقصود از پیمان شکستن در هر نوبت.»

این تفسیر در واقع ذیل آیه ۵۶ سوره انفال آمده که در آن خداوند می‌فرماید: «آن گروهشان که بارها با آنان پیمان بستنی ولی هر بار پیمان خود را شکستند و از خدا پروا نکردند و این شیوه آنان است.»

این نکته البته فقط در سه منبعی که پیش از این ذکر کردیم نیامده است. طبرسی، مفسر بزرگ قرآن نیز در جلد ۴ از تفسیر خود با عنوان «مجمع البیان فی تفسیر القرآن» نوشته: «قرآن کریم درباره پیمان شکنی یهود بنی قریظه با حضرت محمد (ص) می‌فرماید: «الذین عاهدت منهم ثم ینقضون عهدهم فی کل مرة وهم لا یتقون» (انفال: ۵۶). آنان پیمان بستند که به رسول اکرم (ص) زیان نرسانند و با دشمن او همکاری نکنند؛ ولی در جنگ خندق، دشمنان پیامبر را یاری کردند، مجدداً پیمان دیگری بستند، باز پیمان شکنی کردند و خداوند از آنها انتقام گرفت.»

نکته مهم این است که برخی از منتقدان رئیس جمهور تلاش دارند با پیش دستی این آیه را در خصوص همه یهودیان معتبر بدانند که همان طور که مشخص است، در متن دو تفسیر، صرفاً به قبیله بنی قریظه اشاره شده است.

بنابراین سخنان رئیس جمهور در این مراسم، نه بدون مبنا بوده و نه در آن، نسبت دروغی به معصوم داده شده است. محققان برای کسب اطلاعات بیشتر و مطالعه این منابع می‌توانند به این دو کتاب مراجعه کنند:

۱. ابراهیم عاملی، تفسیر عاملی، با تصحیح علی اکبر غفاری، نشر کتابفروشی صدوق، تهران، سال ۱۳۶۰، جلد ۴، صفحه ۳۳۷

۲. فضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، با تصحیح هاشم رسولی و فضل الله یزدی طباطبایی، نشر دارالمعرفه، بیروت، سال ۱۴۰۸، جلد ۴، صفحه ۸۴۹.